

Implementation of Narcotics Prevention and Suppression Policy: Factors Affecting the Effectiveness of the Northern Border Narcotics, Precursor and Chemical Interception and Suppression Command (NB.YS.35) along the Thai–Myanmar Border

การนำนโยบายป้องกันและปราบปรามยาเสพติดไปปฏิบัติ: ปัจจัยสู่ประสิทธิผลของหน่วยบัญชาการสกัดกั้นและปราบปรามยาเสพติด สารตั้งต้นและเคมีภัณฑ์ ชายแดนภาคเหนือ (นบ.ยส.35) ตามแนวชายแดนไทย–เมียนมา

Received: May 9, 2025

Revised: Jun 5, 2025

Accepted: Jun 10, 2025

COL.Boonkeat Limrungyuenyong (พันเอกบุญเกียรติ ลิ้มรุ่งยืนยง)*

Department of Public Administration, Pibulsongkram Rajabhat University

สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

Kampanart Wongwatthanaphong (กัมปนาท วงษ์วัฒนพงษ์)

Faculty of Social Sciences and Local Development, Pibulsongkram Rajabhat University

คณะสังคมศาสตร์และการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

Phasakorn Dokchan (ภาสกร ดอกจันทร์)

Faculty of Social Sciences and Local Development, Pibulsongkram Rajabhat University

คณะสังคมศาสตร์และการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

Kittisak Wimon (กิตติศักดิ์ วิมล)

Phrae Buddhist College, Mahachulalongkornrajavidyalaya University

วิทยาลัยสงฆ์แพร่ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

*Corresponding Author E-mail: boonkeat40@gmail.com, E-mail: kts8903@gmail.com

Abstract

This academic article aims to: (1) analyze contextual factors affecting the implementation of drug prevention and suppression policies along the Thai–Myanmar border; (2) examine the impacts of policy implementation on the drug problem in border areas to evaluate policy outcomes; and (3) assess the effectiveness of the policy execution by the Northern Border Drug Suppression Command (NBDC–35).

Drug abuse has long been a chronic issue in Thai society. Despite continued governmental efforts to address the problem, drug trafficking networks persist due to the enormous economic incentives involved. These networks continually adapt their smuggling methods to evade law enforcement, causing widespread social repercussions including public health crises, threats to safety and security, and negative economic consequences.

In response, the Thai government has developed and adapted anti-drug policies in line with evolving circumstances. The Northern Border Drug Suppression Command (NBDC-35), under the Third Army Area Command, plays a vital role in preventing and intercepting the influx of narcotics, precursor substances, and chemicals at the northern border. Through integrated cooperation among public agencies, the private sector, and local communities, the implementation of these policies aims to produce tangible and effective outcomes in combating the spread of narcotics into the inner regions of the country.

Keywords: Drugs, Smuggling, Drug Trafficking Networks, Policy Implementation, Northern Border Drug Suppression Command (NBDC-35)

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) วิเคราะห์ปัจจัยเชิงบริบท (Contextual Factors) ที่ส่งผลต่อการนำนโยบายป้องกันและปราบปรามยาเสพติดไปปฏิบัติในพื้นที่ชายแดนไทย-เมียนมา (2) ศึกษาผลกระทบของการนำนโยบายดังกล่าวต่อสถานการณ์ปัญหาเสพติดในพื้นที่ชายแดน เพื่อประเมินผลลัพธ์ของการดำเนินงานตามนโยบาย และ (3) วิเคราะห์ผลของการดำเนินงานตามนโยบายโดยหน่วยบัญชาการสกัดกั้นและปราบปรามยาเสพติด สารตั้งต้น และเคมีภัณฑ์ชายแดน ภาคเหนือ (นบ.ยส.35)

ยาเสพติดเป็นปัญหาเรื้อรังในสังคมไทย แม้ภาครัฐจะดำเนินการมาตรการป้องกันและปราบปรามอย่างต่อเนื่อง หากแต่ขบวนการค้ายาเสพติดยังคงปรับเปลี่ยนรูปแบบและกลยุทธ์เพื่อหลีกเลี่ยงการจับกุม อันเป็นผลจากผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจอันมหาศาลที่เกี่ยวข้อง ส่งผลกระทบต่อสังคมในหลายมิติ ทั้งด้านสุขภาพ ความปลอดภัย ความมั่นคงทางสังคม และเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศ

การดำเนินนโยบายของรัฐในด้านการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดจึงต้องมีการปรับเปลี่ยนให้เท่าทันสถานการณ์และกลยุทธ์ของขบวนการค้ายาเสพติด โดยเฉพาะในพื้นที่ชายแดนซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของการลักลอบลำเลียงเข้าสู่ประเทศ หน่วยบัญชาการ นบ.ยส.35 ภายใต้กองทัพภาคที่ 3 มีบทบาทสำคัญในการสกัดกั้นและปราบปรามยาเสพติด สารตั้งต้น และเคมีภัณฑ์ ณ พื้นที่ชายแดน ภาคเหนือ โดยบูรณาการความร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน เพื่อให้

การดำเนินนโยบายบรรลุมลอย่างป็นรูปธรรมและเกิดประสิทธิผลสูงสุดในการป้องกันการแพร่ระบาดของยาเสพติดเข้าสู่พื้นที่ตอนในของประเทศ

คำสำคัญ: ยาเสพติด, การสกัดกั้นและปราบปราม, สารตั้งต้นและเคมีภัณฑ์, การนำนโยบายไปปฏิบัติ, หน่วยบัญชาการ นบ.ยส.35

บทนำ

ปัญหายาเสพติดยังคงเป็นภัยคุกคามสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาและความมั่นคงของประเทศไทยในทุกมิติ แม้หน่วยงานภาครัฐจะมีความพยายามอย่างต่อเนื่องในการป้องกันและปราบปราม แต่กลุ่มขบวนการผู้ค้ายาเสพติดยังคงปรับเปลี่ยนกลยุทธ์และวิธีการในการลักลอบลำเลียงและจำหน่ายยาเสพติด โดยใช้พื้นที่ชายแดนเป็นช่องทางหลัก สร้างผลประโยชน์มูลค่ามหาศาลโดยไม่คำนึงถึงผลกระทบทางสังคม เศรษฐกิจ และสุขภาพที่เกิดขึ้น ซึ่งนำไปสู่ปัญหาภัยอาชญากรรมและความไม่สงบในสังคมอย่างต่อเนื่อง

ด้วยลักษณะปัญหาที่มีความซับซ้อนและพลวัตสูง รัฐบาลจึงได้กำหนดนโยบายป้องกันและปราบปรามยาเสพติด โดยมอบหมายให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไปปฏิบัติและปรับรูปแบบให้สอดคล้องกับสถานการณ์ การต่อสู้กับปัญหายาเสพติดจึงไม่ใช่เพียงการบังคับใช้กฎหมาย แต่ยังรวมถึงการปรับตัว พัฒนากลยุทธ์ และนำเทคโนโลยีมาเพื่อเท่าทันการเปลี่ยนแปลงของกลุ่มอาชญากร

ในบริบทของพื้นที่ชายแดนภาคเหนือที่ติดกับประเทศเมียนมา ซึ่งเป็นพื้นที่เป้าหมายสำคัญของการลักลอบลำเลียงยาเสพติด หน่วยบัญชาการสกัดกั้นและปราบปรามยาเสพติด สารตั้งต้นและเคมีภัณฑ์ชายแดนภาคเหนือ (นบ.ยส.35) มีบทบาทสำคัญในการป้องกัน ปราบปราม และสกัดกั้นยาเสพติดและสารตั้งต้นมิให้เข้าสู่พื้นที่ตอนในของประเทศ การดำเนินงานของ นบ.ยส.35 ต้องอาศัยการบูรณาการความร่วมมือกับหน่วยงานราชการ ภาคเอกชน และประชาชนในพื้นที่

แม้จะมีความพยายามในการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง แต่ประสิทธิผลของการนำนโยบายป้องกันและปราบปรามยาเสพติดไปปฏิบัติในพื้นที่ชายแดนยังมีปัจจัยหลายประการเข้ามาเกี่ยวข้อง ทั้งปัจจัยเชิงบริบทของพื้นที่และปัจจัยภายในองค์กรต่าง ๆ ยาเสพติดในประเทศไทยมีพัฒนาการจากการใช้ผลผลิตทางการเกษตร เช่น ฝิ่นและกัญชา ก่อนที่จะพัฒนาไปสู่การสังเคราะห์สารเคมีเพื่อผลิตยาเสพติดรูปแบบต่าง ๆ เช่น ยาบ้า (แอมเฟตามีน) ไอซ์ และเฮโรอีน ซึ่งมีมูลค่าการค้าสูงมาก กลุ่มขบวนการค้ายาเสพติดยังคงลักลอบนำเข้าและจำหน่ายอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะในพื้นที่ชายแดนภาคเหนือของประเทศไทย เนื่องจากมีปัจจัยทางการเมืองและความขัดแย้งในประเทศเพื่อนบ้าน ทำให้มีการผลิตและลักลอบลำเลียงยาเสพติดผ่านช่องทางต่าง ๆ เข้าสู่ประเทศไทยเพื่อกระจายสู่ภูมิภาคต่าง ๆ

เยาวชนและประชาชนในหลายกลุ่มเสี่ยงต่อการถูกล่อลวงและทดลองเสพยาเสพติด ซึ่งส่งผลกระทบต่อสุขภาพกายและจิตใจอย่างรุนแรง รวมถึงสมรรถภาพสมองที่เสื่อมสภาพ ทำให้

ไม่สามารถเลิกเสพยาได้ด้วยตนเอง แม้ว่าจะมีการบำบัดรักษา การควบคุมและป้องกันยาเสพติด จึงเป็นเรื่องสำคัญที่ต้องดำเนินการอย่างบูรณาการในทุกภาคส่วน ตั้งแต่การป้องกันต้นน้ำ กลางน้ำ จนถึงปลายน้ำของกระบวนการผลิตและจำหน่ายยาเสพติด

รายงานวิจัยของ รศ.ดร. ณรงค์ศักดิ์ หนูสอน และคณะ (มหาวิทยาลัยนเรศวร: 2565) พบว่า สาเหตุหลักของการเสพยาเสพติดในภาคเหนือ คือ การชักชวนจากเพื่อน การเข้าถึงยาได้ง่าย ราคาถูก และความอยากรู้อยากลอง นอกจากนี้ ข้อมูลจากการจับกุมและตรวจสอบสารเคมีที่ใช้ผลิตยาเสพติด ชี้ให้เห็นถึงการลักลอบขนส่งสารเคมีตั้งต้นข้ามชายแดนระหว่างประเทศไทยและประเทศเพื่อนบ้าน ทำให้มีความพยายามในการควบคุมสารเคมีเหล่านี้ในระดับภูมิภาคอาเซียน

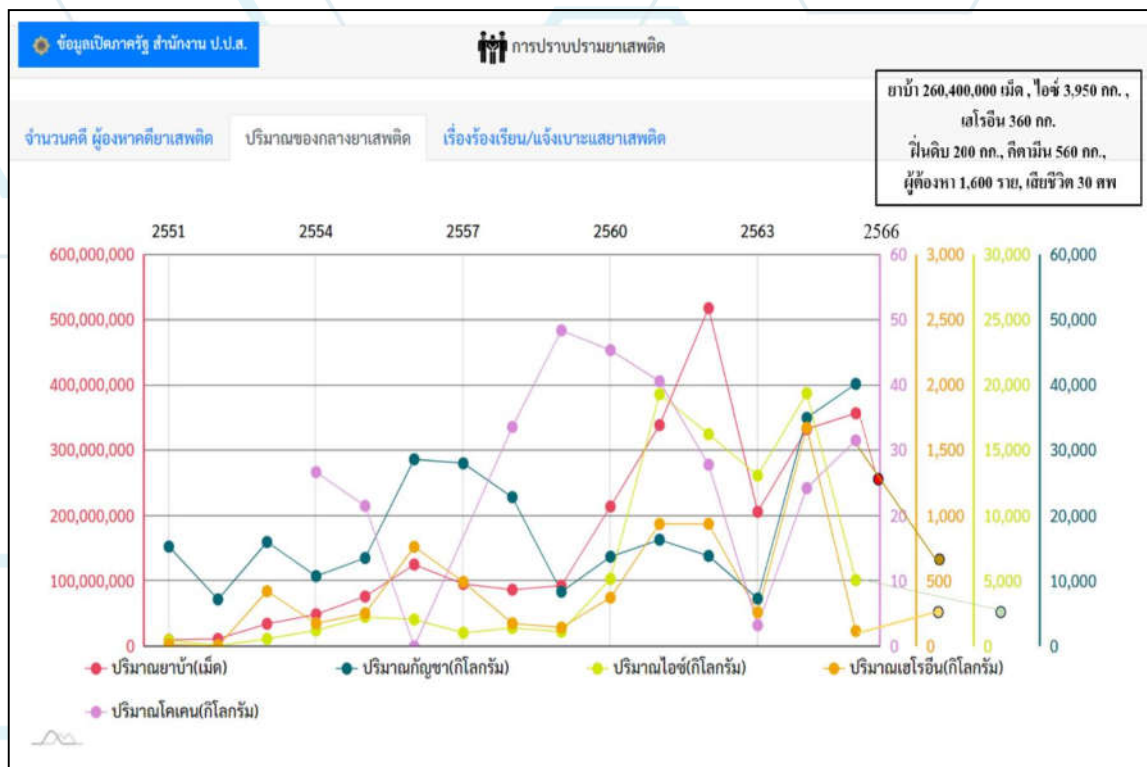
ปัญหาเสพยาเสพติดชายแดนภาคเหนือ

พื้นที่ชายแดนภาคเหนือ โดยเฉพาะอำเภอชายแดนของจังหวัดเชียงใหม่และเชียงราย เป็นจุดผ่านสำคัญในการลักลอบนำเข้ายาเสพติดจากประเทศเพื่อนบ้านอย่างต่อเนื่อง จากการประเมินในรอบ 5 ปีที่ผ่านมา พบว่า การแพร่ระบาดของยาเสพติดประเภทสารสังเคราะห์จากแหล่งผลิตในพื้นที่สามเหลี่ยมทองคำส่งผลกระทบโดยตรงต่อภาคเหนือตอนบน โดยระหว่างปี พ.ศ. 2562 – 2566 มีการสกัดจับยาบ้าเกือบพันล้านเม็ด ไอซ์ประมาณ 19 ตัน และเฮโรอีนกับคีตามีนรวมกว่า 2 ตัน

ปัญหานี้รุนแรงขึ้นจาก 4 ปัจจัยหลัก ได้แก่

1. สภาพภูมิศาสตร์ ทั้งทางบกและทางน้ำที่เอื้อต่อการลักลอบนำเข้า
2. การพัฒนาเส้นทางคมนาคมในเมียนมา ที่เอื้อต่อการเข้าถึงฐานผลิต
3. แนวชายแดนไทย-เมียนมาที่เป็นป่าเขา และมีช่องทางธรรมชาติจำนวนมาก
4. เครือข่ายยาเสพติดกลุ่มชาติพันธุ์ ที่มีความเชื่อมโยงทั้งในและนอกประเทศ

นอกจากนี้ ยังพบว่าบุคคลที่หลบหนีหมายจับจากไทยบางส่วนได้หลบซ่อนในประเทศเพื่อนบ้าน และมีบทบาทในการจัดหายาเสพติดส่งกลับเข้ามาในประเทศไทยผ่านเครือข่ายที่กระจายอยู่ภายในประเทศ

ภาพที่ 1 สถิติผลจากการสกัดกั้นยาเสพติดระหว่างปี พ.ศ.2562 – 2566 ปปส.

ปัจจัยเชิงบริบทที่ส่งผลกระทบต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติ

พื้นที่ชายแดนภาคเหนือของประเทศไทย โดยเฉพาะจังหวัดเชียงใหม่และเชียงราย เป็นพื้นที่ที่มีความอ่อนไหวและซับซ้อนทั้งในมิติภูมิศาสตร์ การเมือง และความมั่นคง การลักลอบนำเข้ายาเสพติดในพื้นที่นี้ยังคงเป็นปัญหาเรื้อรังที่ยากต่อการควบคุม จากการประเมินข้อมูลในช่วงปี 2562–2566 พบการลักลอบนำเข้ายาเสพติดในปริมาณมหาศาล เช่น ยาบ้าเกือบพันล้านเม็ด ไอซ์ 19 ตัน เฮโรอีน และคีตามีนรวมกันประมาณ 2 ตัน (สำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, 2566)

ปัจจัยเชิงบริบทที่มีผลต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติในพื้นที่ชายแดน ได้แก่

ข้อ 1- ภูมิประเทศและภูมิศาสตร์ แนวชายแดนที่ติดต่อกับประเทศเมียนมาเป็นพื้นที่ภูเขา สลับซับซ้อน มีช่องทางธรรมชาติจำนวนมากที่เอื้อต่อการลักลอบลำเลียงยาเสพติด (สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, 2567)

ข้อ 2- โครงสร้างพื้นฐานและการคมนาคม ความก้าวหน้าในการพัฒนาเส้นทางในฝั่งเมียนมา ทำให้การเข้าถึงฐานปฏิบัติการของกองกำลังชนกลุ่มน้อยที่เกี่ยวข้องกับการผลิตยาเสพติดสะดวกยิ่งขึ้น

ข้อ 3- เครือข่ายอาชญากรรมข้ามชาติและชาติพันธุ์ชายแดน มีความเชื่อมโยงระหว่างเครือข่ายยาเสพติดภายในและภายนอกประเทศ โดยเฉพาะกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีฐานที่มั่นในพื้นที่ชายแดน ทำให้ยาเสพติดสามารถเข้ามาได้หลายช่องทาง

สถานการณ์เหล่านี้สะท้อนให้เห็นว่าการนำนโยบายไปปฏิบัติในพื้นที่ดังกล่าวต้องเผชิญกับข้อจำกัดจำนวนมากทั้งด้านภูมิประเทศ ความหนาแน่นของกำลังพล และการตอบโต้ของขบวนการค้ายาเสพติดที่มีความชำนาญและเคลื่อนไหวรวดเร็ว

ผลกระทบของการนำนโยบายไปปฏิบัติ

การนำนโยบายของรัฐบาลไปสู่การปฏิบัติเกิดผลกระทบในหลายมิติ โดยเฉพาะในด้านความมั่นคง สังคม และระบบกฎหมาย ซึ่งมีทั้งเชิงบวกและเชิงทำลาย ดังนี้

การบูรณาการนโยบายและแผน จากนโยบายของรัฐบาล พ.ศ. 2567 มุ่งเน้นการจัดการปัญหายาเสพติดอย่างครบวงจร ตั้งแต่การปราบปราม การบำบัด การฝึกอาชีพ ไปจนถึงการติดตามผู้พ้นกระบวนการบำบัด โดยมุ่งลดจำนวนผู้เกี่ยวข้องกับยาเสพติดให้เหลือไม่เกิน 8 คนต่อประชากร 1,000 คน ภายในปี 2570 (สำนักนายกรัฐมนตรี, 2567)

ผลสัมฤทธิ์จากการบังคับใช้กฎหมาย ซึ่งจำนวนคดีอาญาที่เกี่ยวกับยาเสพติดในช่วงไตรมาสที่ 2 ปี 2567 เพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 29.9 เมื่อเทียบกับปี 2566 และมีผู้ติดยาเสพติดเพิ่มขึ้นถึง 1.9 ล้านคน แสดงให้เห็นว่าการปฏิบัตินโยบายยังไม่สามารถสกัดกั้นการแพร่ระบาดได้อย่างมีประสิทธิภาพ (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2567)

ข้อจำกัดด้านทรัพยากรและกำลังพล ด้วยภารกิจของกองกำลังทหารที่เกี่ยวข้องกับการสกัดกั้นยาเสพติดในพื้นที่ชายแดนยังเผชิญข้อจำกัด ทั้งด้านงบประมาณ อุปกรณ์ และจำนวนกำลังพลในการลาดตระเวนที่ยังไม่เพียงพอ

ผลของการดำเนินงานของ นบ.ยส.35

หน่วยบัญชาการสกัดกั้นและปราบปรามยาเสพติด สารตั้งต้น และเคมีภัณฑ์ชายแดนภาคเหนือ (นบ.ยส.35) มีบทบาทสำคัญในการปฏิบัติตามแผนการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดในพื้นที่เร่งด่วนตามประกาศของคณะกรรมการ ป.ป.ส. โดยมีแม่ทัพน้อยที่ 3 เป็นผู้บัญชาการ และผู้อำนวยการ ป.ป.ส. ภาค 5 เป็นเลขานุการ (ศูนย์อำนวยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดแห่งชาติ, 2567)

ผลงานของ นบ.ยส.35 มีความโดดเด่นในหลายด้าน ได้แก่

ด้านการใช้เทคโนโลยีในการลาดตระเวน เช่น ระบบตรวจจับความร้อน (infrared) และระบบแจ้งเตือนอัตโนมัติ เพื่อป้องกันการลักลอบลำเลียงในพื้นที่ป่าทึบและภูมิประเทศทุรกันดาร

ด้านการปฏิบัติการนอกเหนือจากสงคราม หน่วยทหารได้นำเทคนิคการลาดตระเวนเชิงรุกผสมผสานกับการบูรณาการข้อมูลข่าวกรอง เพื่อจับกุมขบวนการค้ายาเสพติดในเขตชายแดนอย่างมีประสิทธิภาพ (กระทรวงกลาโหม, 2567)

ด้านระบบการประเมินผลและรายงาน นบ.ยส.35 มีระบบการประเมินผลสัมฤทธิ์ของภารกิจ พร้อมรายงานผลการปฏิบัติ ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะอย่างต่อเนื่อง

แม้จะมีความก้าวหน้าในด้านเทคโนโลยีและการจัดกำลัง แต่หน่วยงานยังคงเผชิญกับข้อจำกัดด้านทรัพยากรบุคคล และความซับซ้อนของภูมิประเทศที่เปิดโอกาสให้ขบวนการค้ายาเสพติดสามารถปรับกลยุทธ์ได้ตลอดเวลา

นโยบายและแผนด้านความมั่นคงของรัฐที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด

การดำเนินงานของรัฐบาลไทยในช่วงทศวรรษที่ผ่านมาได้ให้ความสำคัญกับปัญหาเสพติดในฐานะภัยคุกคามด้านความมั่นคงของชาติ ส่งผลให้การวางนโยบายและแผนในระดับต่าง ๆ มีลักษณะที่มุ่งเน้นการบูรณาการทั้งด้านการป้องกัน การปราบปราม การบำบัดรักษา และการสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศ โดยสามารถจำแนกเป็นประเด็นสำคัญ ดังนี้

1. คำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรีต่อรัฐสภา

1.1 รัฐบาล พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา (12 กันยายน 2557) ได้กำหนดให้ปัญหายาเสพติดเป็นหนึ่งในปัญหาเร่งด่วนเฉพาะหน้าที่ต้องได้รับการแก้ไขผ่านการบังคับใช้กฎหมายอย่างเข้มงวด การใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่และนิติวิทยาศาสตร์เพื่อเร่งรัดกระบวนการยุติธรรมให้เกิดความเป็นธรรม รวมถึงพัฒนาฐานข้อมูลเชื่อมโยงระหว่างหน่วยงานเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบังคับใช้กฎหมายและติดตามผลการดำเนินงาน

1.2 รัฐบาลพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา (25 กรกฎาคม 2562) นโยบายด้านความมั่นคงมุ่งเน้นการปราบปรามแหล่งผลิตและเครือข่ายผู้ค้ายาเสพติด โดยเฉพาะผู้มีอิทธิพลและเจ้าหน้าที่รัฐที่เกี่ยวข้อง พร้อมทั้งป้องกันเส้นทางการลักลอบนำเข้า-ส่งออกยาเสพติดผ่านความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้าน และให้ความสำคัญกับการบำบัดรักษาผู้เสพ รวมถึงการฟื้นฟูอาชีพเพื่อคืนคนดีสู่สังคม

1.3 รัฐบาลนายเศรษฐา ทวีสิน (11 กันยายน 2566) ยึดหลัก “เปลี่ยนผู้เสพเป็นผู้ป่วย” โดยเน้นการบำบัดฟื้นฟูอย่างทั่วถึง เพิ่มทรัพยากรบุคคลที่มีคุณภาพกลับคืนสู่สังคม พร้อมทั้งดำเนินการตามกระบวนการยุติธรรมอย่างเข้มงวดต่อผู้ค้าและผู้ผลิต รวมถึงการยึดทรัพย์สินเพื่อตัดวงจรการค้ายาเสพติด และผลักดันการเจรจาการทูตกับมิตรประเทศตามแนวชายแดนเพื่อควบคุมการลักลอบนำเข้ายาเสพติด

1.4 รัฐบาลนางสาวแพทองธาร ชินวัตร (12 กันยายน 2567) นโยบายเร่งด่วนข้อที่ 8 มุ่งแก้ปัญหายาเสพติดอย่างครบวงจร ทั้งการสกัดกั้นการผลิตและลำเลียง ร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้าน ปราบปรามผู้ค้า ค้นหาผู้เสพเพื่อนำเข้าสู่กระบวนการรักษาและฟื้นฟู พร้อมฝึกอาชีพและติดตามดูแลเพื่อไม่ให้วนกลับสู่วงจรเดิม โดยตั้งเป้าหมายเพื่อลดจำนวนผู้ติดยาและคืนคนดีสู่สังคม

2. แผนงานด้านความมั่นคงของหน่วยงานรัฐ

2.1 กระทรวงกลาโหม (พ.ศ. 2566 – 2570) มีพันธกิจสนับสนุนการรักษาความสงบเรียบร้อย ความมั่นคงภายใน และช่วยเหลือประชาชน โดยมุ่งสร้างความพร้อมของกองทัพให้สามารถ

ปฏิบัติงานทั้งในและนอกเวลาสงคราม สนับสนุนภารกิจด้านความมั่นคง รวมถึงการปราบปรามยาเสพติด

2.2 แผนพัฒนาศักยภาพด้านความมั่นคง (พ.ศ. 2566 – 2570) มีเป้าหมายในการป้องกันประชากรจากการเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด การสกัดกั้นเครือข่ายค้ายาเสพติด และการฟื้นฟูผู้เสพให้กลับสู่สังคมอย่างมีคุณภาพชีวิต โดยมีตัวชี้วัดที่ชัดเจน เช่น การลดอัตราการเกี่ยวข้องกับยาเสพติด และการเพิ่มอัตราการเข้าสู่ระบบบำบัดรักษา

2.3 สมุดปกขาวกองทัพบก พ.ศ. 2567 เน้นการใช้กำลังทางบกในการป้องกันและแก้ไข ปัญหา ทั้งในรูปแบบการป้องกันชายแดนและการดำเนินภารกิจนอกเหนือจากสงคราม เช่น การปราบปรามยาเสพติด การสกัดกั้นการลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย รวมถึงการให้ความช่วยเหลือภาครัฐในการรักษาความสงบเรียบร้อยภายในประเทศ

3. แผนระดับชาติและมาตรการเฉพาะพื้นที่

3.1 นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยการป้องกัน ปราบปราม และแก้ไขปัญหายาเสพติด (พ.ศ. 2566 – 2570) เป็นกรอบการดำเนินงานตามประมวลกฎหมายยาเสพติด โดยมุ่งสร้างความเป็นเอกภาพและความต่อเนื่องในการดำเนินงาน พร้อมทบทวนแผนงานทุก 5 ปี เพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์ยาเสพติดที่เปลี่ยนแปลง

3.2 ประกาศคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (28 พฤศจิกายน 2566) ได้กำหนดพื้นที่เร่งด่วนในภาคเหนือ 2 จังหวัด 11 อำเภอ ให้เป็นพื้นที่เป้าหมายในการปราบปรามยาเสพติด พร้อมแต่งตั้งผู้รับผิดชอบในแต่ละพื้นที่เพื่อเร่งรัดการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพ

สาระสำคัญจากคำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรีต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติ

จากการวิเคราะห์คำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรีชุดต่าง ๆ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2557 ถึง 2567 พบว่านโยบายด้านการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดมีลักษณะต่อเนื่องและพัฒนารูปแบบอย่างเป็นระบบ โดยยึดหลัก 3 มาตรการหลัก ได้แก่ 1) การปราบปราม ผู้ค้าและผู้ผลิตอย่างเด็ดขาด โดยใช้มาตรการทางกฎหมายและการยึดทรัพย์เป็นเครื่องมือสำคัญ 2) การบำบัดและฟื้นฟู ผู้เสพโดยมุ่งเน้นให้กลับคืนสู่สังคมอย่างมีคุณภาพ และไม่กลับเข้าสู่วงจรยาเสพติดอีก 3) การป้องกันเชิงรุก ผ่านความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้าน การให้ความรู้แก่ประชาชน และการสร้างโอกาสในการมีอาชีพและรายได้

จึงกล่าวได้ว่า การต่อสู้กับปัญหายาเสพติดได้กลายเป็นวาระแห่งชาติที่มีการบูรณาการทั้งในเชิงนโยบาย ยุทธศาสตร์ และการปฏิบัติในพื้นที่ โดยมุ่งหวังให้เกิดผลลัพธ์ที่เป็นรูปธรรมต่อความมั่นคงของรัฐและคุณภาพชีวิตของประชาชนอย่างยั่งยืน

การวิเคราะห์นโยบายป้องกันและปราบปรามยาเสพติดบริเวณชายแดนไทย-เมียนมา:

บทเรียนจากการปฏิบัติงานของหน่วยบัญชาการ นบ.ยส.35

1. ปัจจัยเชิงบริบทที่ส่งผลต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติในพื้นที่ชายแดนไทย-เมียนมา

การดำเนินนโยบายป้องกันและปราบปรามยาเสพติดในพื้นที่ชายแดนไทย-เมียนมาเผชิญกับปัจจัยเชิงบริบทหลายประการ ได้แก่

1.1 ภูมิศาสตร์และภูมิประเทศ พื้นที่ชายแดนภาคเหนือโดยเฉพาะจังหวัดเชียงรายและเชียงใหม่ มีลักษณะเป็นป่าเขาที่ขรุขระ มีช่องทางธรรมชาติจำนวนมาก ทำให้การลักลอบขนยาเสพติดกระทำได้ง่ายและยากต่อการตรวจตรา

1.2 บริบททางการเมืองและความมั่นคงของประเทศเพื่อนบ้าน พื้นที่ฝั่งเมียนมามีกลุ่มกองกำลังติดอาวุธหลายกลุ่ม รวมถึงเครือข่ายการผลิตยาเสพติดที่สามารถเข้าถึงได้ง่ายผ่านโครงสร้างพื้นฐานที่กำลังพัฒนาในฝั่งเมียนมา

1.3 ความเชื่อมโยงของเครือข่ายยาเสพติดข้ามชาติ เครือข่ายยาเสพติดประกอบด้วยกลุ่มชาติพันธุ์ในพื้นที่ชายแดนที่มีความสัมพันธ์แน่นแฟ้น และการดำเนินงานที่ยืดหยุ่น เชื่อมโยงกันข้ามเขตแดน

1.4 ข้อจำกัดด้านทรัพยากรของภาครัฐ หน่วยงานที่ปฏิบัติงานในพื้นที่ชายแดน เช่น กองทัพภาคที่ 3 ยังขาดแคลนกำลังพลและอุปกรณ์ลาดตระเวน ทำให้การลาดตระเวนบางช่วงเวลาเกิดช่องว่างที่กลุ่มขบวนการสามารถแทรกซึมได้

1.5 การบังคับใช้เทคโนโลยี แม้จะมีการใช้เทคโนโลยี เช่น ระบบตรวจจับความร้อน (Infrared) และระบบแจ้งเตือนอัตโนมัติ แต่การใช้ในพื้นที่ยังจำกัดด้วยงบประมาณและขีดความสามารถในการควบคุม

2. ผลกระทบของการนำนโยบายไปปฏิบัติ การประเมินผลลัพธ์ตามตัวชี้วัด

นโยบายรัฐบาลภายใต้การนำของนางสาวแพทองธาร ชินวัตร ได้กำหนดการแก้ไขปัญหา ยาเสพติดเป็นวาระเร่งด่วนใน “นโยบายที่ 8” โดยใช้แนวทางครบวงจรทั้งการตัดต้นทาง การสกัดกั้น การปราบปราม และการฟื้นฟูผู้เสพ ซึ่งผลลัพธ์จากการดำเนินนโยบายสามารถพิจารณาได้จากความซับซ้อนของพื้นที่ชายแดน

พื้นที่ชายแดนไทย-เมียนมา เป็นพื้นที่ที่มีลักษณะภูมิประเทศซับซ้อน เข้าถึงยากและมีช่องทางธรรมชาติจำนวนมาก ทำให้การควบคุมและตรวจสอบทำได้ไม่ทั่วถึง อีกทั้งมีการเคลื่อนย้ายของกลุ่มชาติพันธุ์ มีกลุ่มกองกำลังติดอาวุธและเครือข่ายค้ายาเสพติด ที่มีอิทธิพลสูงในฝั่งเมียนมา ซึ่งยากต่อการแทรกแซงและบังคับใช้กฎหมาย ด้านการบูรณาการระหว่างหน่วยงานภาครัฐไม่เพียงพอแม้จะมีหลายหน่วยงานเกี่ยวข้องก็ตาม

2.1 ผลลัพธ์เชิงปริมาณ ระหว่างปี 2562-2566 มีการยึดยาบ้าเกือบ 1,000 ล้านเม็ด ไอซ์ 19 ตัน เฮโรอีนและคีตามีนชนิดละกว่า 1 ตัน แสดงถึงประสิทธิภาพในเชิงการสกัดกั้น ยาบ้า

ยาไอซ์ เฮโรอีนที่มีจำนวนมากและยังไม่สามารถดำเนินการได้อย่างสิ้นชานนั้นส่งผลกระทบในการปฏิบัติตามนโยบายพอสรุปคือ

2.1.1 มีแหล่งผลิตขนาดใหญ่ที่รัฐฉานในเมียนมายังคงเป็นศูนย์กลางการผลิตยาเสพติดที่สำคัญของภูมิภาค

2.1.2 มีเส้นทางลำเลียงที่ซับซ้อน ยาเสพติดถูกลักลอบนำเข้าผ่านหลายช่องทาง เช่น ทางบก ทางน้ำ และทางอากาศ ทำให้การสกัดกั้นเป็นไปได้ยาก

2.1.3 มีความต้องการในตลาดสูง จากข้อมูลมีจำนวนผู้เสพเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะยาบ้าที่มีราคาถูกลงและเข้าถึงง่าย

2.1.4 มีเครือข่ายอาชญากรรมที่แข็งแกร่ง โดยกลุ่มผู้ค้ายาเสพติดมีระบบการดำเนินงานที่ซับซ้อนและสามารถหลบเลี่ยงการจับกุมได้

2.1.5 ข้อจำกัดด้านกฎหมายและการบังคับใช้ แม้ว่าจะมีการปราบปรามอย่างเข้มข้น แต่การดำเนินคดีและการลงโทษยังคงมีช่องโหว่ที่ทำให้ผู้กระทำความผิดสามารถกลับมาดำเนินกิจกรรมผิดกฎหมายได้อีก

ผลกระทบต่อการใช้ชีวิตประจำวัน

เจ้าหน้าที่ต้องเผชิญกับความเครียดสูง ในการปราบปรามยาเสพติดมักเกี่ยวข้องกับอาชญากรรมรุนแรง ทำให้เจ้าหน้าที่ต้องเผชิญกับอันตรายในการปฏิบัติงาน

ทรัพยากรที่ต้องใช้จำนวนมาก ในการสืบสวนและจับกุมต้องใช้บุคลากรและงบประมาณจำนวนมาก ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อภารกิจด้านอื่น ๆ

ความท้าทายในการฟื้นฟูผู้เสพ ถึงแม้ว่าจะมีโครงการบำบัด แต่จำนวนผู้เสพที่เพิ่มขึ้นทำให้การฟื้นฟูเป็นไปได้ยาก

เหตุผลของการดำเนินการที่ไม่บรรลุตามตัวชี้วัด

แม้ว่าจะมีการดำเนินการปราบปรามอย่างเข้มข้น เช่น ปฏิบัติการ SEAL-STOP-SAFE ที่สามารถจับกุมผู้ต้องหาและยึดยาเสพติดจำนวนมาก, แต่ปัญหายาเสพติดยังคงอยู่เนื่องจาก จำนวนผู้เสพยาเสพติดยังคงเพิ่มขึ้น และมีการใช้เฮโรอีนและยาไอซ์เพิ่มขึ้น ปริมาณยาเสพติดที่ถูกตรวจยึดเพิ่มขึ้น สะท้อนถึงความต้องการที่สูงขึ้นในตลาด เครือข่ายค้าขายยังคงดำเนินการได้ แม้ว่าจะมีการจับกุม แต่กลุ่มผู้ค้ายาเสพติดยังคงสามารถดำเนินกิจกรรมผิดกฎหมายได้ตลอดมา แม้ว่าจะมีความคืบหน้าในการปราบปราม แต่การแก้ไขปัญหายาเสพติดต้องอาศัยมาตรการที่ครอบคลุม ทั้งการบังคับใช้กฎหมาย การป้องกัน และการฟื้นฟูผู้เสพ เพื่อให้สามารถลดปัญหาได้อย่างยั่งยืน

2.2 ผลกระทบต่อผู้ขายยาเสพติด แม้มีการดำเนินการในระดับเข้มข้น แต่ยังคงพบว่ามีจำนวนผู้ติดยาเสพติดในประเทศเพิ่มขึ้นถึง 1.9 ล้านคนในไตรมาสที่ 2 ของปี 2567 สะท้อนถึงความท้าทายในการควบคุมอุปสงค์

2.3 การลดสัดส่วนผู้เกี่ยวข้องกับยาเสพติด เป้าหมายของนโยบายความมั่นคงแห่งชาติ

คือ ลดผู้เกี่ยวข้องกับยาเสพติดลง 8 คนต่อประชากร 1,000 คน ภายในปี 2570 ซึ่งยังต้องติดตามผลในระยะยาว

3. ผลการปฏิบัติงานของ นบ.ยส.35 และบทเรียนเชิงยุทธศาสตร์

หน่วยบัญชาการสกัดกั้นและปราบปรามยาเสพติดตั้งต้นและเคมีภัณฑ์ชายแดนภาคเหนือ (นบ.ยส.35) มีบทบาทสำคัญในการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติในภาคสนาม โดยมีบทบาทเด่น ดังนี้

3.1 บูรณาการระหว่างทหารและพลเรือน ซึ่งมีการแต่งตั้งแม่ทัพน้อยที่ 3 เป็นผู้บัญชาการ นบ.ยส.35 และ ผอ.ปปส.ภาค 5 เป็นเลขานุการ ซึ่งทำให้การประสานงานระหว่างฝ่ายความมั่นคงและฝ่ายป้องกันยาเสพติดมีประสิทธิภาพ

3.2 การดำเนินการเชิงรุก การใช้เทคโนโลยีทันสมัย เช่น กล้องตรวจจับความร้อน และระบบเตือนภัย เพื่อเพิ่มศักยภาพในการตรวจจับและสกัดกั้น

3.3 การวางแผนเชิงยุทธศาสตร์ ได้มีการจัดทำแผนเฉพาะพื้นที่ที่มีความจำเป็นเร่งด่วน เช่น 11 อำเภอในเชียงใหม่ – เชียงราย) เพื่อจัดสรรทรัพยากรให้เหมาะสม

ข้อจำกัดและอุปสรรค คือ

1. ความกว้างใหญ่ของพื้นที่ชายแดนที่ยากต่อการควบคุมทุกจุด
2. ขาดแคลนกำลังพล และภาระงานลาดตระเวนที่สูง
3. ขบวนการลักลอบปรับเปลี่ยนกลยุทธ์หลบเลี่ยงอยู่เสมอ ทำให้ต้องพัฒนาเทคนิคเชิงยุทธวิธี และเครื่องมือใหม่อยู่ตลอด

สรุป

การนำนโยบายป้องกันและปราบปรามยาเสพติดไปปฏิบัติในพื้นที่ชายแดนไทย-เมียนมายังคงเป็นภารกิจที่ท้าทายอย่างยิ่งในบริบทของภูมิประเทศที่ซับซ้อน เครือข่ายข้ามชาติ และข้อจำกัดของกำลังพล การดำเนินงานของ นบ.ยส.35 มีส่วนสำคัญในการยับยั้งการลักลอบนำเข้ายาเสพติด แต่ยังคงต้องการการสนับสนุนเพิ่มเติมในมิติงบประมาณ บุคลากร และการใช้เทคโนโลยีเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการลาดตระเวนอย่างต่อเนื่อง รวมถึงขวัญกำลังใจ รางวัลที่ควรจะได้รับเป็นสิ่งที่ตอบแทนที่เหมาะสม

ยาเสพติด เช่น ยาบ้า ยาไอซ์ และเฮโรอีน ยังคงแพร่ระบาดอย่างหนัก เนื่องจากแหล่งผลิตขนาดใหญ่ มีการลักลอบนำเข้าที่ซับซ้อน และความต้องการในตลาดสูง แม้ว่าทางการจะดำเนินมาตรการปราบปรามอย่างเข้มข้น แต่เครือข่ายผู้ค้ายา ยังคงแข็งแกร่งและสามารถหลบเลี่ยงการจับกุมได้ ผลกระทบต่อการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่มีหลายด้าน เช่น ความเสี่ยงต่อความปลอดภัย การใช้ทรัพยากรจำนวนมาก และความยากลำบากในการฟื้นฟูผู้เสพ ถึงแม้จะมีการจับกุมและตรวจยึดยาเสพติดจำนวนมาก แต่จำนวนผู้เสพยังคงเพิ่มขึ้น ส่งผลให้เป้าหมายของการลดปัญหายาเสพติดยังไม่บรรลุผลตามตัวชี้วัด ดังนั้นแนวทางแก้ไขที่ยั่งยืนต้องอาศัยการบังคับใช้กฎหมายที่เข้มงวด

มีมาตรการป้องกัน และการบำบัดฟื้นฟูควบคู่กัน เพื่อให้สามารถลดปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ควรเพิ่มงบประมาณและเพิ่มอัตราบุคลากรในการขอรับการสนับสนุนกำลังพลจาก กองทัพบก โดยกองทัพภาคที่ 3 ในการลาดตระเวนตามแนวชายแดนให้มากยิ่งขึ้น แต่ด้วยข้อจำกัด ด้านภารกิจหน้าที่ในการป้องกันตามแนวชายแดนของประเทศ และกำลังพลในส่วนของการทหารมีจำนวน จำกัด สำหรับภารกิจด้านต่าง ๆ ที่ได้รับมอบเพิ่มเติมจากรัฐบาล

2. ควรพิจารณาใช้ระบบเทคโนโลยีหรือเครื่องมือที่ทันสมัยมาช่วยในการปรับปรุงประสิทธิภาพ ให้มีจำนวนมากเพียงพอ เพื่อทดแทนการใช้กำลังพล รวมถึงเพื่อให้เกิดความปลอดภัยในการปฏิบัติงาน โดยเฉพาะในภูมิประเทศป่าเขาในเวลากลางคืน ซึ่งกลุ่มผู้ลักลอบลำเลียงยาเสพติดจะใช้ช่วงเวลา กลางคืน เพื่อให้หลุดพ้นจากการตรวจจับของเจ้าหน้าที่ และอาศัยความมีความชำนาญในภูมิภาค ซึ่งสามารถจัดขบวนเดินลาดเลาะลำเลียงยาเสพติดได้โดยไม่ต้องใช้แสงไฟในการนำทางซึ่งเป็นอุปสรรค และปัจจัยสำคัญที่จะทำให้เจ้าหน้าที่อาจได้รับความอันตรายบาดเจ็บหรือถึงแก่ชีวิตในการปฏิบัติ ภารกิจเวลากลางคืนในภูมิประเทศที่เป็นหน้าผาหรือหุบเขา

3. ควรทำ MOU ความร่วมมือระหว่างประเทศเพื่อนบ้าน เพื่อการสนับสนุนและมีส่วนร่วมใน การประสานงานสร้างความร่วมมือระหว่างมิตรประเทศและประเทศเพื่อนบ้าน โดยเฉพาะ คณะกรรมการชายแดนส่วนท้องถิ่น ไทย – เมียนมา ในทุกระดับ เพื่อจัดการแก้ไขปัญหายาเสพติด ตั้งแต่ต้นทางหรือต้นน้ำ บูรณาการและสร้างความเข้าใจที่ดีตลอดแนวเขตแดน ไม่ให้เกิดเป็นข้อขัดแย้ง ทางปัญหาระหว่างประเทศได้

4. หน่วยงานรับผิดชอบหลัก กระทรวงกลาโหม กองบัญชาการทหารสูงสุด กองทัพบก กองทัพเรือ กองทัพอากาศ ทุกหน่วยควรจัดทำฐานข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับเครือข่ายยาเสพติดเพื่อใช้ วางแผนเชิงกลยุทธ์ และควรบริหารจัดการเชิงบูรณาการข้อมูลด้านยาเสพติด รวมถึงเครือข่ายและ เส้นทางทางการเงินของกลุ่มขบวนการต่าง ๆ ให้เป็นระบบฐานข้อมูลใหญ่หรือ Big Data เพื่อให้ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำข้อมูลเชิงลึกในด้านต่าง ๆ ใช้ในการวางแผนหรือจัดทำมาตรการ ในการปราบปราม จับกุม และทำลายเครือข่ายขบวนการค้ายาเสพติด ได้อย่างเบ็ดเสร็จและ มีความเป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงกลาโหม. (2567). แผนปฏิบัติราชการประจำปี 2567. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงกลาโหม.
- ณรงค์ศักดิ์ หนูสอน และคณะ. (2565). รายงานการวิจัยปรากฏการณ์เชิงสาเหตุและปัจจัยทำนายการใช้สารแอมเฟตามีนและไอซ์ในแต่ละภูมิภาคของประเทศไทย, มหาวิทยาลัยนครสวรรค์.
- สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. (2566). รายงานผลการดำเนินงานด้านการปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2562–2566. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการ

ป้องกันและปราบปรามยาเสพติด.

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. (2567). แนวทางปฏิบัติราชการและแผนยุทธศาสตร์ระดับชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2566–2570.

กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด.

สำนักนายกรัฐมนตรี. (2567). นโยบายรัฐบาลนางสาวแพทองธาร ชินวัตร แถลงต่อรัฐสภา วันที่ 12 กันยายน 2567. กรุงเทพมหานคร: สำนักนายกรัฐมนตรี.

สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2567). รายงานสถิติผู้เสพยาและคดียาเสพติดรายปี. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานสถิติแห่งชาติ.